

ALFRED ROTH
(1903.-1998.)

U Zürichu je 12. listopada 1998. preminuo Alfred Roth, profesor arhitekture na Eidgenössischen Technischen Hochschule, Zürich, arhitekt SIA/BSA, dr. h. c.

Rođen je 21. svibnja 1903. u Wangenu (Bernu); diplomirao je 1926. na Odjelu za arhitekturu ETH (Zürich), kod profesora Karla Mosera. Radio je i stjecao praksu u arhitektonskim atelijerima kod profesora Karla Mosera te kod Le Corbuisera i P. Jeannereta u Parizu (suradnik na stambenim kućama u Stuttgartu, 1927. – naselje Weissenhof). Od 1928. do 1930. radio je u Göteborgu (Švedska). Godine 1930. vratio se u Zürich kao samostalni arhitekt. Bio je gostujući profesor na mnogim arhitektonskim fakultetima u Europi i SAD.

U Rothu gubimo pionira i izravnog svjedoka europske moderne arhitekture, dopisnog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Svojim djelima ostavio je trajan trag i utjecaj na promicanje moderne arhitekture na mnogim europskim i američkim fakultetima. Njegova slika europske moderne arhitekture iskustvo je koje je prihvaćeno u SAD, i to ponajviše u krugu kulture, u krugu slikara, kritičara, znanstvenika, filozofa, glazbenika, arhitekata...

Svi važni moderni pokreti u Europi i Americi oblikovani su oko pojedinih stručnih časopisa. A. Roth dopisnik je i suradnik mnogih uredništava, dugogodišnji urednik časopisa "Werk" (glasilo Švicarskog saveza arhitekata), urednik građevinskog kataloga Švicarske (od 1945.), predsjednik švicarskog "Werkbunda" (1955.) i predsjednik umjetničke komisije grada Züricha.

A. Roth prihvatio je modernu arhitekturu kao sredstvo u težnji k novim društvenim i gospodarskim odnosima. Manje se obazirao na njezinu teoriju, a gotovo se potpuno prepustio praktičnom djelovanju, što je procjenjivao pravilnim u krugu CIAM-a Deklaracije arhitekata La Sarraz (Švicarska, 1928.). Sve dokumente IV. kongresa CIAM-a, s broda Patris II i iz Atene 1933., prvo je objavila skupina arhitekata CIAM-a iz Züricha u prilogu švicarskih građevinskih novina "Weiterbauen" (1934.-1936.), u redakciji A. Rotha. Zaključni dokument nosio je naslov "Funkcionalni grad - činjenice i smjernice IV. kongresa za novo građenje".

Mnoga razmišljanja o socijalnim stanovima, nastala u Frankfurtu i Bruxellesu, realizirana su ponajbolje u Zürichu (stambeno naselje pojedinačnih kuća u Neubühlu), od autora A. Rotha. On svoju arhitektonsku misao uvelike modificira bez ponavljanja, s težnjom da se oslobodi pretjerane racionalnosti,

koju S. Gidion definira kao spoj iracionalnosti i standardizacije, ali uz obrazloženje ovim mislima: “Standardizacija ne smije odlučivati, ona mora služiti”. Cilj je čovjek, a ne proizvod – osnovna linija vodilja biološki su elementi i mjerilo čovjeka pri oblikovanju prostora u arhitekturi.

Zapažen je član skupine arhitekata na UNESCO-vu kongresu u Tokiju u rujnu 1968. A Roth, K. Tange, J. M. Richards, Charlotte Perriand, T. Mura Matsu, K. Mayekawa, R. Hamaguchi i A. Ervi, izradili su teze “Međusobni utjecaj japanske i zapadne umjetnosti”. Godinama je kontaktirao i prijateljevao s mnogobrojnim arhitektima, među kojima su bili: Le Corbusier i Walter Gropius, Piet Mondrian, Henry van de Velde, Mies van der Rohe, Adolf Loss, Frank Lloyd Wright, Alvar Aalto, José Luis Sert.

Kao predstavnik Švicarske trgovačke komore, a zaštićen Međunarodnim crvenim križom, A. Roth je tijekom Drugoga svjetskog rata (1943.), putujući vlakom kroz Njemačku, Austriju, Mađarsku, Rumunjsku i Bugarsku, doputovao i do Plovdiva, gdje je projektirao švicarski paviljon, za poznati velesajam u tom gradu. To putovanje, iako u teškim ratnim (ne)prilikama, za Rotha je bilo iskustvo kulturnog ozračja europskoga duhovnoga identiteta, koji ga prati kroz čitav bogati život kao pionira moderne arhitekture.

A. Roth je imao senzibilitet i za jugoistočno europsko područje, što je bio unutarnji povod da se osobno angažira kao projektant u Skopju, nakon strašnoga potresa godine 1963. Prema Rothovu projektu izvedena je ondje 1967. prva javna zgrada, osnovna škola “Pestaloci”. Ne samo zbog specifičnoga antiseizmičkog temeljenja, nego i zbog čistog tretmana unutarnjeg prostora i vanjskih volumena, koji asociraju na autohtoni erkerni element narodne kuće, s pročišćenim i pojednostavljenim gabaritom, i kao prva izvedena od prirodnog betona u daščanoj oplati, ta zgrada ima istaknuto mjesto u suvremenoj makedonskoj arhitekturi.

Miroslav Begović



Alfred Roth

